

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 56/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Matúšom Mackom, Karpatská 10, Svidník, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 504/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 504/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 13 C 504/2015 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **230,45 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 504/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 56/2022 z 3. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a zo zapožičaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručенou okresnému súdu 21. decembra 2015 domáhala vydania bezdôvodného obohatenia v sume 109 eur s príslušenstvom a určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve. Okresný súd uznesením z 19. januára 2016 vyzval účastníkov konania na vyjadrenie, či súhlasia s rozhodnutím veci bez nariadenia pojednávania, a tiež vyzval žalovanú na vyjadrenie k žalobe. Vyjadrenie žalovanej strany bolo doručенé okresnému súdu 28. januára 2016. Sťažovateľka na výzvu okresného súdu nereagovala, pretože dôležité „*skutkové a právne okolnosti prípadu zahrnúla... do podanej žaloby a tieto mala v úmysle prezentovať, prípadne doplniť, súdu prvej inštancie aj na pojednávaní vo veci samej.*“.

4. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu podala sťažovateľka 13. augusta 2021 sťažnosť predsedovi okresného súdu na prietahy podľa § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu v prípise z 23. septembra 2021 sťažovateľke oznámil, že 8. septembra 2021 bol na úradnej tabuli okresného súdu zverejnený oznam o verejnom vyhlásení rozsudku 17. septembra 2021 a „*v súčasnej dobe je v štádiu prípravy písomného vyhotovenia rozhodnutia*“.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti jej nebolo doručенé žiadne meritórne rozhodnutie ani uskutočnený žiaden procesný úkon. Dĺžku napadnutého konania v trvaní 5 rokov a 9 mesiacov považuje z dôvodu nečinnosti okresného súdu za neprimeranú. K náprave nečinnosti okresného súdu nedošlo ani na základe sťažnosti na prietahy, keďže aj po viac ako 2 mesiacoch od prejednania sťažnosti nebol sťažovateľke doručенý rozsudok a napadnuté konanie nie je právoplatne skončené.

6. Podľa názoru sťažovateľky problematiku týkajúcu sa rozhodovania o nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia v spotrebiteľských sporoch nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne ani právne zložitú. Sťažovateľka už svoju žalobu, pokiaľ ide o obsah, skrz prizmu princípu rýchlosti a hospodárnosti konania, koncipovala spôsobom a formou, aby konajúci súd mal k dispozícii všetky relevantné skutočnosti a podklady potrebné na rozhodnutie a nemusela vo veci viac predkladať

žiadne ďalšie podania. Uvedenému svedčí aj samotná odpoveď predsedu okresného súdu, podľa ktorej okresný súd pripravuje rozhodnutie bez nariadenia pojednávania, a to práve na základe žaloby sťažovateľky a vyjadrenia žalovanej strany, ktoré jej však nebolo doručené.

7. Sťažovateľka ústavný súd žiada aj priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 6 000 eur, čo odôvodňuje intenzitou porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov danou dĺžkou napadnutého konania, dlhodobým stavom právnej neistoty a pocitom výrazného stresového vypätia najmä zo skutočnosti, že sa púšťa do sporu s ekonomicky, právne a spoločensky silnejším protivníkom s cieľom získať späť finančné prostriedky, ktoré od nej žalovaná strana „*neoprávnene vymámila*.“.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

8. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 23. februára 2022 vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania a priložil vyjadrenie zákonného sudcu, na ktoré z hľadiska vecnej stránky ústavnej sťažnosti odkázal. Zákonný sudca k ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľka bola alebo je na okresnom súde stranou konania vo viac ako 20 sporoch, z čoho vyplýva jej postavenie skúseného účastníka súdnych konaní. Sťažovateľka napriek tomu, že bola zastúpená kvalifikovaným zástupcom, ktorý ju zastupuje pred okresným súdom vo viacerých obdobných súdnych sporoch, sa o svoju vec nezaujímala a ústavnú sťažnosť podala v čase, keď bol po vyhlásení rozsudku práceneschopný a následne na to požiadal o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku. Rozsudok bol následne stranám sporu doručovaný v primeranej lehote 21. decembra 2021. Zákonný sudca poukázal aj na to, že priebeh napadnutého konania bol ovplyvnený neprimeraným počtom jemu pridelených vecí na vybavenie, objektívnymi obmedzeniami súvisiacimi s pandemiou, pre ktoré sa predĺžili všetky konania, a jeho zdravotnými problémami spojenými s práceneschopnosťou. Doba trvania napadnutého konania pred okresným súdom nie je celkom ideálna, avšak vzhľadom na všetky okolnosti nevybočuje z medzí ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti v takej miere, ktoré by umožňovali dospieť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv v ústavnoprávne relevantnej intenzite. Pretože sťažovateľka ani nijako nevysvetlila osobitný význam daného sporu, je zákonný sudca toho názoru, že ústavná sťažnosť nebola podaná s cieľom nápravy, ale na účely dosiahnutia zisku, čo potvrdzuje aj zjavný nepomer výšky požadovaného finančného zadostučinenia. Zároveň poukazuje na to, že tvrdenie o stresových situáciách sťažovateľky v ústavnej sťažnosti je vágnym a všeobecným konštatovaním, čoho prejavom je, že sťažovateľka bola v konaní pasívna. Na základe toho vyvodzuje nedôvodnosť ústavnej sťažnosti, prípadne že bude postačujúce vyslovenie porušenia práv sťažovateľky bez priznania finančného zadostučinenia a náhrady trov konania.

9. Právny zástupca sťažovateľky možnosť vyjadriť sa v stanovenej lehote nevyužil.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o vydaní bezdôvodného obohatenia a určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania v danom štádiu nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

14. V správaní sťažovateľky neboli zistené žiadne závažné skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania, a za takéto skutočnosti nemožno považovať ani to, že sťažovateľka nereagovala na výzvu okresného súdu k postupu podľa § 115a Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľke možno iba vytknúť pasivitu v tom, že sa o priebeh konania nezaujímal po dobu piatich rokov.

15. V danej veci bolo rozhodujúce tretie hodnotiace kritérium, a to postup okresného súdu, ktorý vo veci nekonal od februára 2016 do septembra 2021, teda viac ako päť a pol roka. To viedlo k tomu, že jednoduchý spor, v ktorom možno pri postupe bez prietahov očakávať rozhodnutie okresného súdu v krátkej dobe, bol okresným súdom rozhodnutý po uplynutí viac ako piatich rokov od podania žaloby. V okolnostiach danej veci neobstojí argumentácia okresného súdu, že konanie ovplyvnila pandemická situácia, že sťažovateľka bola a je stranou množstva konaní na okresnom súde, že sťažovateľka nedostatočne prezentovala svoj zvýšený záujem na výsledku konania, alebo, že advokát sťažovateľky v konaní pred okresným súdom iniciuje viacero súdnych konaní. Konanie začalo dávno pred pandemiou a i počas nej prevažovali obdobia, v ktorých okresnému súdu nič nebránilo, aby v spore sťažovateľky rozhodol.

Vo veci bol 17. septembra 2021 vyhlásený rozsudok okresného súdu, ktorým bolo žalobe sťažovateľky vyhovie. Dňa 15. novembra 2021 zákonný sudca požiadal predsedu okresného súdu

o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku z dôvodu jeho predchádzajúcej práceneschopnosti. Rozsudok bol 17. decembra 2021 písomne vyhotovený a stranám sporu bol doručený 21. decembra 2021.

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nemohol považovať postup okresného súdu za súladný so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov alebo právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne rozhodnuté (žalovaná strana podala proti rozsudku odvolanie, pozn.), konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiada. Z citovaného textu vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 278/05, III. ÚS 392/2012, III. ÚS 473/2012).

19. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť krátko po vyhlásení rozsudku (hoci ešte pred jeho doručením a právoplatnosťou), pričom nepovažovala za potrebné brániť sa v tomto skôr. Uvedené do značnej miery spochybňuje reálnosť ňou deklarovaných negatívnych pocitov neistoty z dlhotrvajúceho rozhodovania v jej veci. Vychádzajúc z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, s prihliadnutím na charakter konania, význam pre sťažovateľku a hodnotu predmetu sporu ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky v napadnutom konaní a prikázanie okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované finančné zadosťučinenie, navyše zjavne neprimerané k hodnote sporu, nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

V. Trovy konania

20. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len vyhláška“) priznal sťažovateľke náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 181,17 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,87 eur. Uvedená suma sa zvyšuje o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Na základe popísaného vyčíslenia by tak sťažovateľke prináležala náhrada trov konania v sume 460,90 eur.

22. Ústavný súd už k priznávaniu náhrady trov konania o ústavnej sťažnosti judikoval, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako to je v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, III. ÚS 268/2021, I. ÚS 394/2021, II. ÚS 467/2021).

23. V posudzovanej veci ústavný súd nemohol odhliadnuť od špecifických skutkových okolností spočívajúcich v tom, že sťažovateľka sa na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou kritizujúcou jej právnu neistotu v napadnutom konaní okresného súdu obrátila až 30. novembra 2021 s vedomím, že okresný súd už rozhodol o jej žalobe, teda o otázke, kvôli ktorej sťažovateľka svoju právnu neistotu tvrdila. Ak v popísaných okolnostiach ústavný súd berie do úvahy, že ústavnou sťažnosťou sledovala sťažovateľka ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, potom jej pasivita v napadnutom konaní spojená s podaním ústavnej sťažnosti po vyhlásení rozsudku okresného súdu (hoci ešte pred jeho právoplatnosťou) a márne vyčkávanie ústavného súdu na možnosť podania jej repliky v určenej lehote (bod 9 tohto nálezu, pozn.) oslabujú dôvodnosť úvah o jej skutočnej subjektívnej právnej neistote. Ústavný súd to vedie nielen k nepriznaniu finančného zadost'učinenia, ale aj k zásadnému spochybneniu účelnosti nákladov vynaložených na požadovanú ústavno-súdnu ochranu, ktorej podstatne limitované možnosti pri zjednaní nápravy vyvolala samotná sťažovateľka. Preto ústavný súd vyhodnotil ako dôvodné uložiť okresnému súdu ako účastníkovi konania o tejto ústavnej

sťažnosti povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania iba sčasti (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), a to polovicu z vyčíslenej sumy, teda v sume 230,45 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

24. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu